

Kommuner som konsumenter

Den offentliga upphandlingen har sina speciella problem. Dels vill vi på det offentliga ställa mycket höga krav på rättssäkerhet och immunitet i handläggningen av skilda ärenden, och dels vill vi i ekonomiska angelägenheter ge de offentliga instanserna en smidighet och anpassningsförmåga som gör det möjligt för dem att hålla kostnaderna nere. Dessa bägge krav anses ofta stå i ett visst motsatsförhållande till varandra. Ett uttryck för denna tro är den benägenhet som på senare tid har accentuerats att sätta olika offentliga — framför allt kommunala — aktiviteter på bolagsform. Härigenom befrias man från offentlighetsprincipen och kan, sägs det, mera fritt välja, vraka och förhandla mellan olika lösningar på ekonomiska problem. Vad som därigenom vinnns tål att diskuteras. Vilket betyder på lång sikt mest för kommunerna i deras möjligheter att göra de mest rationella inköpen — en i varje ögonblick större frihet att i skydd av sekretessbestämmelser laborera fram så förmånliga avtal som möjligt eller en mera långsiktig inköpspolitik utsatt för offentlighet och insyn, där leverantörerna känner till de principer och regler som tillämpas? Kortsiktiga fördelar får här bedömas mot de mera långsiktiga som kan följa av att offentlighetsprincipen bör vara ägnad att främja intresset från företagen att mera seriöst tänka över sådana lämnade anbud som sedan kommer till offentlig kännedom, det ökade intresse från företagens sida som bör följa av att de redan från början vet att de kommer att bli rättvist behandlade o s v.

Den kommunala upphandlingen har kritiserats från två helt skilda utgångspunkter. Dels menar man att kommunerna ofta är mycket oskickliga inköpare. De stora befogenheter som åvilar förtroendevalda utan egentlig erfarenhet av inköpsverksamhet skulle göra dem dåligt

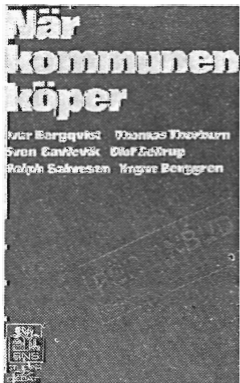
Framgångsrika produktlanseringar "är otvivelaktigt den rätta produkten vid rätt tidpunkt med tanke på den livaktiga konsumtionsdebatt som f n pågår".

skickade att ansvara för de betydande inköp som f n åvilar dem. Liksom på andra områden gäller här att okvalificerade konsumenter får snedvridande effekter på företagens sätt att arbeta och resulterar i uppkomsten av mindre rationellt arbetande företag än vad som skulle bli fallet om köparna vore mera klart medvetna om sina egna intressen på såväl kort som lång sikt. Dels menar man också att kommunerna har en tendens att bli alltför småsluga i sitt handlande. Detta skulle ta sig uttryck i att företag som är beroende av något visst kontrakt pressas alltför långt, ett otillbörligt gynnande av lokala företag, en inte helt rättvis bedömning mellan kommunernas egna inköpsföretag och enskilda företag m m. Sammantaget kan man konstatera en inte obetydlig irritation inom den privata företagsamheten över det sätt på vilket kommunerna sköter sin upphandling. Det är därför helt följdriktigt att SNS funnit det angeläget precisera de krav som bör ställas på en rationell kommunal upphandling för att på detta sätt ett irritationsmoment mellan företag och offentliga myndigheter skall kunna saneras.

SNS-skriften *När kommunen köper* (pris 21:50, 201 s) har i första hand fått handbokens och inte debattskriftens karaktär. Filosofin bakom de rekommendationer som ges kommunerna är baserad på övertygelsen att en långsiktig och offentligt deklarerad inköpspolicy är det för kommunerna mest rationella. De rekommendationer som ges förefaller kloka och väl motiverade och bör rimligen, om de kommer till allmän tillämpning, vara ägnade att öka intresset från de enskilda företagens sida att på ett för alla parter konstruktivt sätt konkurrera om de kommunala beställningarna. Inte minst mot bakgrund av den mycket betydande omfattning som kommunala investeringar och varuinköp fått för samhällsekonomin i sin helhet finns det anledning att rekommendera denna skrift för läsning och tillämpning bland kommunala förtroendemän och tjänstemän.

Jan Bröms

När kommunen köper "har i första hand fått handbokens och inte debattskriftens karaktär", rekommenderas "för läsning och tillämpning bland kommunala förtroendemän och tjänstemän".